

Pravila i racionalnost u proporcioniranju prvotnog majstora kao da su duboko proželi i suvremene prostore koji sadašnju obnovu nisu shvatili samo kao stvar stilističkih i formalnih problema.

Ovaj rad ilustrira pravilan pristup arhitekata-historičara i muzealaca obnovi historijske arhitekture. Dakako da o izvedbi sada ovisi precizna primjena projektantskih zamisli. U tome i leži velika i značajna odgovornost i obaveza izvođača radova.

IVAN LENKOVIĆ

IV

Premda postoje, naročito u Državnom arhivu u Ljubljani, bogati izvori — dokumenti, povelje, genealogije, inventari, testamenti — do danas nije obrađena biografija⁷ Ivana Lenkovića, jedne od najistaknutijih ličnosti našeg šesnaestog stoljeća. Nije poznata godina ni mjesto rođenja, dok je na natpisu grobne ploče⁸ označena samo godina smrti u Novom Mestu 1569. Smatra se da je bio vanbračno dijete, pa je kao čuven vojskovođa i častan otac obitelji⁹ izbjegavao spomen na sve što bi otkrivalo tu činjenicu.

Lenkovići su bili od starine Hrvati iz Like, odakle se jedan ogranak porodice preselio početkom šesnaestog stoljeća u Kranjsku,¹⁰ kao što su to učinile i druge poznate hrvatske porodice — Blagaji, Gusići, Jurišići, Kraši-

⁶ Publikacija Melite Viličić, predana za štampu u ARHITEKTURA II/1971, daje detaljan opis predloženih radova i postave eksponata u budućoj muzejskoj opremi tvrđave Nehaj.

⁷ Postoji biografija I. Lenkovića od I. Steklase u Letopisu Matice slovenske (izdano u Ljubljani 1893), ali to djelo osvjetljuje ovu ličnost samo u vezi s organizacijom i bitkama protiv Turaka.

⁸ Lenkovićevo grobna ploča je uzidana u sjeverni zid zvonika franjevačke crkve u Novom Mestu. Ostao nam je na žalost, ovaj spomenik okrnjen, samo središnja ploča s religioznim prikazom viteza, a manjkaju svi natpisi i okvir. I crtež Jakoba Šašelja 1856 (original je izgubljen, ali se sačuvala reprodukcija) pokazuje nam samo srednju grobnu ploču, ali ipak još dodaje toliko da se može konstatirati uokviren lik u dva pilastra s plosnim kapitelima i prizmatičnim bazama s piramidalnim motivom. Po sredini pilastera uklesani su diskovi. O natpisu ni u crtežu nema traga, ali ga poznajemo iz Breckenfelda prema Vrhovcu: »Hier liegt begraben und ruhet der Edl und gestreng Kitter Hanns Lenkovitsch zu Freythurn an der Culp, weyland Kayzers Ferdinand und jeziger Kays. May. auch fürstl. Durchlauchit Herrn Carl Erzherzogen zu Oesterreich gewester Rath und Obrist Feld-Hauptmann der dteyen Landes Steyer, Carinthen und Crain an der windschen und kroatischen Gränizen und mehr Ort Flecken. So gestorben ist den 22. Tag juni im 1569 Jahr, dem Gott der Allmächtige sambt seinem allda begrabeneu Sohn Wolff Cristhoph und allen glaubigen Seelen ein christlichen Urstand verleiheun wolle. Amen.«

Taj je natpis bio uklesan u podnožje nadgrobno kamena, ali su ga kod premještanja zbog pomanjkanja prostora odstranili. Lenkovićevo nadgrobna ploča je prvotno stajala među današnjim kapelama sv. Franje i sv. Antuna (prema kroničaru A. Breckenfeldu u rukopisu »Neustädtl Rudolphs-werth, 1790, 24 ten April, Versuch und Beitrag zu einer Landkrainerischen Topographie«). Franjevačka kronika govori da su 1867. g. prenijeli iz crkve 4 stare skulpture, nadgrobne spomenike i uzidali ih pod zvonik, gdje su prije bila samostanska vrata.

Nastala je naime sumnja da su spomenici dostojni crkvenog prostora povodom izvještaja vizitatora Paola Bizantija. On izvještava 25. listopada 1581. nadvojvodu Karla o samovoljnim činima što su ih počinili protestanti krivovjerci u katoličkim crkvama, »pa tako i u franjevačkoj crkvi postoje 4 groba luterana, kao da su osnivači te crkve.« Nema sumnje da su zbog toga 1867. izbaceni iz crkvene lade a tom prilikom je i jedna ploča nestala (»Gallov spomenik«, koji se sačuvala samo u Šašeljevom crtežu), a ostale tri ploče su stisnute u usko prizemlje-hodnik zvonika. U svom je ogrorčenju naime spomenuti vizitator pripisao luteranima i Lenkovićeve spomenik, jer je bio po obliku i veličini sličan ostalima, premda je poznato da je Lenković ostao vjeran katoličkoj crkvi i bio dobroćinitelj franjevačkog samostana u Novom Mestu koje je u šesnaestom stoljeću bilo strateški važno u obrani protiv Turaka i gdje se sabirala vojska. Tu važnost gubi 1579. kada Karlovac preuzima položaj tvrđave na granici i kada se tamo preselila glavina vojske.

No za svog je najvećeg cvata Novo Mesto zidalo lijepe crkve, oblikovalo čudesan urbanistički organizam glavnog trga s arkadnim kućama. Četiri nadgrobne ploče potječu iz tih najboljih dana, posvećene spomenu umrlih plemića-vojnika, a koje na svoj način otkrivaju ulogu mjesta na ugroženoj granici. Najstarija je Villanderova, koji je dobio pravo pokopa u crkvi 1520, premda je bio protestant. Kad je dobio pravo pokopa u crkvi 1520, premda je bio protestant. Kad je Wilhelm Villander 1547. umro, njegov je grad Otočac prešao u ruke Ivana Lenkovića. U okolici Novog Mesta bili su i ostali Lenkovićeve gradovi Mehovo, Poganci, Ruperčvrh, a utvrdio je i grad Pobrežje (Freithurn) na Kupi. Stoga je čudna primjedba vizitatora Paola Bizantija ugarskom biskupu Grimaniju, da je »među drugim dojenjskim gradovima u vlasništvu heretika i Otočce«. Otočec je bio protestantski za Villandera, te su se možda tamo u okolici još zadržavali pristaše luteranstva, pa su se možda s tog razloga Ivan Lenković i njegov sin Juraj najradije zadržavali u Pobrežju.

či... U Kranjsku je po svoj prilici odselio već Ivanov otac.¹¹ Porodica Lenković je zatim osvojila slavno ime u borbama protiv Turaka, naročito njeni članovi Ivan i Juraj Lenković. Lenkovići su u Kranjskoj stekli mnoge posjede,¹² te su postali u svoje vrijeme najmoćniji velikaši između Kuke i Krke.

Ivan Lenković bio je odlikovan već kod prve opsade Beča 1529, zatim ga nalazimo 1537. u Bihaću kada je imenovan uskočkim kapetanom u Zumberku i 1538. u Senju kao senjskog kapetana. Imao je mnogo briga u obrani Senja¹³ i sa nezadovoljstvom senjskih Uskoka. Uspostava senjske kapetanije značila je uvođenje vojničke discipline. Vojnoj instituciji moralo se pokoravati, ona je vodila malo računa o »civilnim« zahtjevima i kršenju »gradskih pravica«, a Senjani su ustrajali u obrani svojih municipalija i tražili su od svakog vladara novu potvrdu »starih pravica i slobostina senjskih«.

Tada je u toku velika seoba Vlaha u Hrvatsku, koja je počela već početkom stoljeća. Prebjezi pred Turcima su uskočili u kršćansko susjedstvo. Najprije iz bliže okoline Senja, zatim iz Klisa, poslije njegova pada 1537. u turske ruke, kada se tamošnja posada povukla u Senj i kada se uopće povećava pribjegličko stanovništvo. Uskočko je ratno vrijeme trajalo gotovo bez prekida 81 godinu (od 1537. do 1618., kada su na osnovi mletačko-austrijskog ugovora o miru — tzv. Madridski mir — Uskoci otjerani iz Senja, otpremljeni u tvrđe na turskoj granici, preseljeni u Gacku i Vinodol, a brodovi su im prodani ili spaljeni). Ispisana je čitava »kronika junaštva«, ima niz svjedočanstava uskočkih pothvata, jedinstvenih u povijesti pomorskog ratovanja. Bio je prvenstveni zadatak senjskih Uskoka zaustaviti tursku ekspanziju. Senj je bio s morske strane zaštićen otocima, s kopnene strane teško prohodnim Velebitom — imao je povoljan geografski položaj i čvrste zidine.

Nakon pada Carigrada 1453. nastaje za Evropu dramatično razdoblje. Već deset godina kasnije (1463) Turci su prvi put pred zidinama Senja. Frankopani ga gube 1459. nakon dva stoljeća, a kralj Matijaš ga opet proglašuje »kraljevskim gradom«, te uvodi u njemu kapetaniju. Za razdoblja kapetanata Senj poprima novu fizionomiju grada; negdašnji izrazito trgovački grad postaje vojničkim središtem. Da bi se mogao oduprijeti turskom prodoru, Senju se pojačavaju bedemi, sve izvan njih se uklanja da ne posluži neprijatelju kao uporište za prodor u sam grad.¹⁴ Kad toga već sudjeluje novi senjski kapetan Ivan Lenković koji će decenij kasnije opravdati težnju izvanrednog strateškog značenja, težnju da se izgradi utvrda Nehaj izvan senjskih zidina. Nije mu bilo lako jer baš u to vrijeme dolazi do prijateljstva Venecije s Turcima, što postaje fatalno za primorske krajeve. Ni ostali hrvatski ni slovenski krajevi nisu više sigurni. Turci prijete Bihaću, a narod već bježi i oko Metlike kraj Novog Mesta, dakle u području Lenkovićevih posjeda. Godina 1546. je

⁹ Ivan Lenković je imao petero djece: tri kćeri i dva sina. Kćerke su školovane na državni trošak 1556. u samostanu Gös kod Ljubna. Jedna od njih, Katarina, udala se za Gaspara Frankopana Tržačkog, ogulinskog kapetana i vlasnika Bosiljeva.

Sin Vuk Kristof je umro vrlo mlad, pokopan je bio u istoj ruci s ocem. Juraj je bio očevidni nasljednik i borio se protiv Turaka, a istaknuo se kod Hrastovice, Gora, Petrinje, Bihaća, Klisa i Kostajnice. Pokopan je u crkvi sv. Jakova u Ljubljani.

¹⁰ Senkovići su svakako pobjegli iz Like prije nego su je 1526. Turci potpuno osvojili. Možda se to desilo za vladavine Fridriha III (1450—1493) ili Maksimilijana I (1493—1519), jer se je u to vrijeme većina hrvatskih plemićkih porodica stavila pod okrilje Habsburgovaca.

¹¹ Steklasa navodi Mihela Lenkovića iz jedne listine iz godine 1527. kao možebitnog oca. Bio je opskrbnik grofa Kristofa Frankopana. Drugi su Lenkovići ostali u Lici i poturčili se. Spominju se godine 1663. kao begovi Lenkovići, a poslije oslobođenja Like i Krbave spominje se 1689. »mala Lenkovićeve tvrđava«.

¹² Pored gradova-utvrda Otočec, Mehovo, Poganec, Ruperčvrh i Pobrežje na Kupi posjedovali su i hrvatska sela oko Kumiča i Ribnika, koje im je izručio posljednji ozaljski Frankopan Stjepan.

Sl. 129. — Nadgrobna ploča
senjskog kapetana Ivana Lenkovića iz franjevačke crkve u
Novom Mestu, 1569.

vrlo nesretna za Slovence i za Hrvate, postaje opasnost i za sam Zagreb. Čak se žumberački Uskoci prijete da će prijeći Turcima, ali Lenković shvaća njihovu važnost u obrani kranjske međe, pa im osigurava dobru plaću, te su se kapetani mogli osloniti na njihovu vjernost. Lenković se sve više ističe u borbama ne samo kao hrabar vojnik, nego i kao sjajan vođa i organizator.

¹³ Već 1539. piše štajerskim staležima da je turski vojskovođa Barbarosa, strašni utamanitelj kršćanstva na dalmatinskoj međi, došao pod Novi Kaštel: «Ako ne dođe brza pomoć, tvrđava će se morati predati, a onda je Senj prvi na redu.»

¹⁴ Ljudevit ruši 1523. crkvu sv. Duha i hospital da ne posluže Turcima kao utvrda u osvajanju Senja. Frankopani se 1540. tuže Ferdinandu da je senjski kapetan Lenković porušio franjevačku crkvu i samostan, što su ih sagradili njihovi preci. No te su građevine stradale još 1522, kada su Turci zapalili crkvu i samostan i 1525. kada su provalili martolozii — neregularne čete — preko Vratnika sa 300 ljudi. Lenković je upotrijebio samo ruševine za gradnju nove utvrde.

Godine 1547. postaje zapovjednikom svih četa u Hrvatskoj krajini, pa se brine za obranu svih manjih utvrda, posebno onih najugroženijih oko Une. Traži pojačanja za taj čitav lanac utvrda, ali obično dobiva samo obećanja. Godine 1550. traži da se Senj utvrdi sa svih strana i da se izgradi moderna utvrda Nehaj izvan senjskih zidina. U tome konačno potpuno uspijeva.¹⁵ Nehaj se počinje graditi već slijedeće godine, a dovršen je najkasnije 1558 — prema natpisu u južnom dvorišnom zidu utvrde, na strmom tjemenu Trbušnjaka 62 metra nad morem, južno od samog grada. Premda je po Tijanu »sagrađen u jednoj godini dana«, mi nemamo za tu tvrdnju za sada naučne potvrde, a ni sedam godina nije malo u usporedbi s golemom kubikažom kamena (7500 tona), koja je u utvrdu ugrađena, u donjoj trećini lokalni kamen, a zatim se još jasno opažaju »dva sloja«, za koja su upotrijebljene bliže i dalje ruševine objekata, koji su nekada stajali izvan senjskih zidina. Vremena su bila strašna i nije se moglo voditi računa o spašavanju arhitekture iz predašnjih stoljeća. Senj je tada postao jako strateška obrambena točka protiv turskog nadiranja i Turci ga nikada nisu osvojili. Oni ga obilaze i nadiru sve žešće u ostale krajeve. Duša svih pothvata u obrani je u prvom redu Ivan Lenković, kao namjesnik vrhovnog krajiškog zapovjednika. Koliko je imao briga, o tome najbolje govori pismo što ga je poslao Ferdinandu 1522. o potrebama obrane čitave Krajine, s priloženim popisom svih četa u hrvatskoj i slavonskoj Krajini. Lenkovićevi su zahtjevi opravdani i on ima smjelosti da se »grozi ostavkom«. On u pismu kaže ... »ako car misli da su ti navedeni troškovi nepotrebni, da ga riješi ostalih službi i prepusti mu samo zapovjedništvo Senja ili da ga upotrijebi negdje drugdje« ... Moli i za povećanje vlastite plaće. Dobio je za tu godinu 300 dukata, ali to ne uživa sam, pa treba stoga 400 dukata i opremu za 100 konjanika. Lenković je umoran od borbi i želi samo ostati kapetan i vođa Uskoka. Vladar mu to ne dopušta jer je svjestan Lenkovićeva strateškog genija te mu nalaže da se i dalje brine o svim potezima i borbama. Postoji iz tog vremena čitav niz dokumenata s opširnim Lenkovićevim izvještajima o potrebama vojske, popisi vojske, popisi primljene pomoći, o razdiobama četa, popisi svih utvrda, popisi turskih četa. S tim Lenković odlučno zahtijeva pomoć za hrvatsku Krajinu, jer je zabrinut zbog sve smionijih turskih napa-

¹⁵ Za izgradnju Nehaja plaćaju kranjske vojne vlasti 3000 dukata, a krajnjski civilni staleži 2000 dukata.

Lenković ima kao kapetan mjesečno 41 dukat i 40 kruna, a osim toga godišnje 580 dukata kao trošak za 10 konja. Za strijelce traži 150 dukata mjesečno.

¹⁶ Analiza Lenkovićeve grobne ploče prema Emilijanu Cevcu: Sama figura prelazi podložnu ploču, pa se na taj način monumentalizira gotovo simetrično postavljen lik plemića u oklopu druge polovine šesnaestog stoljeća.

Noge su ponešto raskoračene, tako laganije prenose težinu statički i konzervativno tretiranog tijela i oklopa. Sa desnicom se vitez upire o motku zastave s grbom (u grbu je krilata zmija ili zmaj), a lijevo drži o pasu povećiki buzdovan. Dugački mač »bode« u mekani obris figure, a uz to i lom ljevice stvara kompozicijski nemir linija koje su u suprotnosti sa strogom vertikalom zastave i ruke desne strane.

Lice zrelog muškarca okružuje dvodijelna kudrava brada, vizir kao da ponavlja oblik brade ukvokirujući obris glave nad čelom. Oko vitezove lijeve noge ovijea se zmija s čovječjom glavom, jezikom drži jabuku koja simbolizira smrt kao nasljedstvo istočnog grijeha.

Nad Lenkovićevim lijevim ramenom nalazi se u vijencu listova grb porodice Egk.

Takva nadgrobna ploča nije osamijen primjer. Izvire iz kasnogotičkih tipoloških izvora. Pripada istoj skupini kao ploča Erazma Lichtenberga (umrlog 1566) u župnoj crkvi u Smartnom kod Litije i ploča Jošta Gallenberga (umrlog 1568), koju su iz Ljubljanske crkve sv. Elizabete prenijeli u župnu crkvu u Mehinje kod Kalnika. Čak su i slična lica tih spomenika. Stoga se lik ne može smatrati portretom jer mu oblikovanje podliježe pomodnom tipu. Kipar nije tražio individualne crte, zadovoljio se ustaljenom kompozicijskom shemom koju je, dakako, varirao.

Skulptor je sjevernjački orijentiran, talijanska renesansna pravila je poznavao samo posredno, možda po knjigama uzoraka. Nije uspio izbjeći statičkoj shemi, ali je istaknuo religioznost detalja. Pitanje je, gdje je bilo sjedište te skulptorske radionice. Možda u Ljubljani. Ako se prihvati kratica »G. S.« na vinjeti kraja natpisa na mehinjskom spomeniku kao skulptorov potpis, to su eto početna slova majstora Lenkovićeva nadgrobno spomenika.

daja. Malkoč-beg se spustio Savom u Slavoniju, gdje su ga doduše porazili Zrinski i Ungnad, ali Kostajnica na Uni pada 1566. godine izdajom. Godine 1557. se Lenković posebno proslavio kada je potukao bosanskog Ferhadpašu kod Sv. Jelene između Zagreba i Ivaniča. Zatim slijede opet burne godine. Lenković javlja 1560. Ferdinandu da su Turci u ofenzivi. Malkoč-beg šalje sina u Carigrad da ishodi kod sultana popravak Obrovca na Uni zbog »sitnih kršćanskih upada«. »Ako se to dogodi«, kaže Lenković »nastupit će strašna vremena za Bihać«, te se tuži da nema dovoljno hrane za ljude, a ni za životinje. Lenkovićevo proročanstvo se je na žalost ispunilo. Možda je i to jedan od razloga Lenkovićeve bolesti 1561. godine. Ipak još iste godine opet skuplja jaku vojsku, zbog koje se Malkoč-beg ne usuđuje napasti Sisak, koji je izgrađen 1544—50. godine po svoj prilici na mjestu prethodne utvrde. Lenkovića opet nalazimo posvuda gdje je potrebna organizacija i obrana. Ipak je toliko izmučen neprestanim borbama, a možda se i od bolesti nije potpuno oporavio te moli Ferdinandu da ga otpusti iz službe. Traži davno zaslužen mir. Ferdinand opet ne želi da o tome čuje jer uviđa da bez Lenkovića ne može. Lenković ima muke da istjera Turku 1564. iz Bužima. Ne uspijeva mu obraniti Krupu i Novi. Novi vladar Maksimilijan I nije mu mogao poslati nove tražene čete i poručio mu je da brani Krupu »sâm, kako zna i može«. Vladar po svoj prilici shvaća da je učinio grešku, pa 1567 — kada je odstupio Ivan Ungnad — imenuje Ivana Lenkovića, zbog njegovih velikih zasluga, za glavnog zapovjednika svih četa na turskoj granici (Obrister-Feld-Hauptmann). Tu je čast Lenković uživao samo dvije godine. Umro je i pokopan 1569. godine u Novom Mestu, uz sina Kristofora. Iako je nestao hrabri Ivan Lenković »dobroga spomena«, kako piše Vramec u svojoj Kronici (štampanoj u Ljubljani 1578) dok ga ljetopis samostana u Novom Mestu naziva ... »fuit non solum bellator fortis, sed etiam signanter eximius benefactor ordinis serafici« ... Bio je dakle dobročinitelj samostana, a nadario ga je i oporukom, pa će po svoj prilici buduće generacije pružiti njegovu liku u nadgrobnoj ploči¹⁶ dostojnije mjesto od današnjeg vlažnog i tamnog prizemlja zvonika franjevačke crkve u Novom Mestu.

LITERATURA

- 1) Cevc Emilijan: STIRJE RENESANČNIH NAGROBNIKI U NOVEM MESTU, Novo Mesto 1365—1965, Prispjevki za zgodovino mesta, Maribor 1969.
- 2) Črnja Zvane: KULTURNA HISTORIJA HRVATSKE, Epoha, Zagreb 1964.
- 3) Glavičić Ante: IZVJEŠTAJ O ZNAČAJNIM ARHEOLOŠKIM NALAZIMA U TVRĐAVI NEHAJ U SENJU, svibnja 1964, Senjski zbornik I, Senj 1965.
- 4) Lopašić Radoslav: BIHAĆ I BIHAČKA KRAJINA, Zagreb, 1890.
- 5) Magdić Mile: TOPOGRAFIJA I POVIJEST GRADA SENJA, Senj, 1877.
- 6) Rački Franjo: PRILOG ZA POVIJEST USKOKA, Starine IX, 1877.
- 7) Szabo Gjuro: ARHITEKTURA GRADA SENJA, Hrvatski kulturni spomenici, JAZU, Zagreb 1940; SENJSKI ZBORNİK I, Senj 1965; SENJSKI ZBORNİK III, Senj 1969.
- 8) Šurmin Đuro: HRVATSKI SPOMENICI, svezak I, Zagreb 1898.
- 9) Steklasa Ivan: IVAN LENKOVIC, Ljetopis Matice slovenske, Ljubljana 1893.
- 10) Tijan Pavao: SENJ, »Senjski Klub«, Zagreb 1931; GRAD SENJ U POVIJESTI I KULTURI HRVATSKOG NARODA, HKS I, 1940.
- 11) Viličić Melita: ARHITEKTONSKI SPOMENICI SENJA, predano za štampu u, Rad JAZU, Zagreb.

Zusammenfassung

AUSBAU UND ANALYSE DES ERNEUERUNGSPROJEKTS DER FESTUNG NEHAJ

von SENA SEKULIĆ-GVOZDANOVIĆ

Die Wirkungsweise der Feuerwaffe hatte eine grundlegende Umwälzung des Prinzips der mittelalterlichen Abwehr zur Folge. Vom 16. Jahrhundert an verlangte die Entwicklung eine ständig schnellere und stärkere Befestigung. Dank der Erfindung des Buchdrucks kommt es zur Typisierung neuer Ideen (die Senjer Druckerei datiert nur ca. 40 Jahre nach Gutenbergs Erfindung). Zum Ideal wird ein gleichmässiger und mathematisch reiner Grundriss bei Betonung der Aussenarbeiten, da die Kampflinie so weit als möglich von der eigentlichen Befestigung abgelegen verläuft. Die Zeit des Rittertums ist vorbei; der individuelle Einsatz des Ritters wird durch die Schlagkraft der Masse, des Kollektivs, abgelöst.

Die Katastrophe der Niederlage Zarigrads im Jahre 1453 gibt den Anstoss zu ausgedehnter Bautätigkeit auch an den adriatischen Küsten. Die befestigte Burg entsteht jedoch nicht ausschliesslich aus Fortifikationsgründen, sondern ist zweifellos auch Ausdruck ästhetischen Schaffensdranges, Ausdruck politischer Kraft und der überlegenen Mentalität des Menschen der Renaissance.

In der Festung Nehaj bei Senj besitzen wir ein vortreffliches Beispiel einer befestigten Burg der Renaissance. Das Innere gestalten impressive Räumlichkeiten, sicher vor Bombarierungen. Wir fragen uns, wer der Schöpfer dieses Meisterwerks ist: Seinen Bau veranlasste der Senjer Kapitän und spätere Kommandant über alle Truppen der Kroatischen Krajina (Kroatisches Grenzgebiet) Ivan Lenković, über dessen Leben und Wirken die reichhaltigen Quellen der Ljubljaner Archive noch nicht erforscht wurden. Weder Geburtsjahr noch Geburtsort sind bekannt (vielleicht war er ausserehelicher Herkunft), lediglich das Todesjahr 1569 geht aus der Grabsteinaufschrift in Novo Mesto hervor. Von altersher waren die Lenković aus Lika stammende Kroaten, woher ein Familienzweig zu Beginn des 16. Jahrhunderts nach Kranjska übersiedelte und hier der Name Lenković Ruhm im Kampf gegen die Türken erlang. In Kranjska erwarben sie zahlreiche Besitztümer und waren seinerzeit die mächtigsten Edelleute zwischen der Kupa und Krka. Der aus dieser Familie abstammende Ivan Lenković wurde bereits bei der ersten Belagerung Wiens 1529 ausgezeichnet, um später, im Verulauf seines weiteren Lebens und im Kampf gegen die Türken zahlreiche Ehrungen zu erwerben und 1567, zwei Jahre vor seinem Tod, schliesslich die höchste Ehrenbezeichnung, die Ernennung zum Kommandanten über sämtliche Truppen an der türkischen Grenze.

Im Jahre 1550 forderte er zur Befestigung Senjs den Bau der »modernen« Festung Nehaj und es gelang ihm, diesen Bau 1558, wie aus der Aufschrift an der südlichen Hofwand der Festung hervorgeht, zu beenden. Senj wurde von da an zum starken strategischen Abwehrpunkt im Kampf gegen türkische Einfälle, dessen Eroberung den Türken niemals gelang.

Eine Analyse der Grabplatte von Lenković wurde von Emilijan Cevc in der Sammelschrift von Novo Mesto 1968 angestellt.

In der Beschreibung Nehajs spricht man ausführlich über das strukturelle Rasterbild, die Anordnung der Räume, über Kommunikationen, die funktionelle Wirkung und über das Baumaterial. Ein imposante Zahl stellt das in die Festung Nehaj eingebaute Steinvolumen dar: 3400 m³, so dass Lenković nach Versiegen der Materialbeschaffungsquellen — gleichzeitig aber auch leichterer Abwehr wegen — alles ausserhalb der Senjer Stadtwälle Liegende niederrennen liess; hierbei wurde auch das im Jahre 1297 von Dujam II. und Leonardo Frankopan erbaut Franjevacer Kloster vernichtet. Den Abschluss stellt ein Rückblick auf das Projekt der Erneuerung dieses imposanten Bauwerks dar.